

5. วิวัฒนาการของการบรรจุภัณฑ์

5.1 บรรจุภัณฑ์ในอดีต ในสมัยยุคหิน เมื่อมนุษย์ล่าสัตว์ได้ก็มีการใช้หนังสัตว์ ใบไม้ห่อหุ้ม สัตว์ที่ล่ามาได้เพื่อป้องกัน แมลง แสงแดด ฝน ฝุ่นละอองต่างๆ ในการพกพาอาหารหรือวัตถุที่ต้องการนั้น สิ่งที่ใช้ในการห่อหุ้มจะเป็นสิ่งของจากธรรมชาติที่หาได้ เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ กระบอกลูกไม้ เปลือกหอย หนังสัตว์ ฯลฯ คือมนุษย์ในสมัยก่อนเก่าก่อนก็เริ่มรู้จักการนำเอาวัตถุดิบจากธรรมชาติ เข้ามาเป็นอุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้าย เก็บรักษา วัตถุประสงค์ของต่างๆ เรียกว่าเริ่มรู้จัก การบรรจุ (Filling) ต่อมามนุษย์เริ่มรู้จักประดิษฐ์ คิดค้นภาชนะบรรจุด้วยการดัดแปลงคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุธรรมชาติให้มีรูปร่างและหน้าที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น เรียกว่าเป็นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ดั้งเดิม (Primitive packaging Design) ที่มนุษย์สมัยก่อนได้กระทำขึ้นตามสภาพการเรียนรู้ และการค้นพบวัสดุในแต่ละยุคสมัย เช่น การประดิษฐ์ภาชนะบรรจุอาหารและน้ำจากพืชผลธรรมชาติ เช่น กระบอกลูกไม้ไผ่ที่มีเชือกหิ้ว มีลิ้นปิดเปิด มีฝาปิด ขวดน้ำเต้า ประดิษฐ์กะลามะพร้าวใช้ทำภาชนะต่างๆ เริ่มรู้จักการผลิต แก้วเครื่องปั้นดินเผาขึ้นเป็นภาชนะต่างๆ

ยุคต่อมา การออกแบบบรรจุภัณฑ์เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการค้าและการบริการในฐานะของสิ่งอำนวยความสะดวกแก่การขนส่งสินค้าโดยทำหน้าที่พื้นฐานอันดับแรกคือ ปกป้องคุ้มครองสินค้าให้ปลอดภัยจากความเสียหาย อันเนื่องจากการกระทบกระเทือน และป้องกันสิ่งปนเปื้อนที่ไม่พึงประสงค์ (To Prevent Spillage and Contamination) ในระหว่างการขนส่งจากแหล่งผลิตถึงมือผู้บริโภคเป็นภาชนะบรรจุแบบปิด (Closed Container) เช่น ถังไม้ มีการปิดผนึก มีฝาจุปิดขวด คือเริ่มมีการพัฒนาเทคนิคและกรรมวิธีการบรรจุขึ้นตามการค้นพบวัสดุ และเทคโนโลยีในสมัยนั้น ในราวปีพุทธศักราช 1743 รูปแบบของการบรรจุภัณฑ์ที่ปรากฏเป็นหลักฐาน ได้แก่

วัสดุ	รูปแบบและการใช้
หนัง	การห่อ พันเป็นกระเป๋าดูง
ผ้า	การห่อ ตัด พันเป็นดูง กระสอบ
ไม้	ถังไม้ หีบไม้ ลัง กำป๋ัน
พืชหรือผลิตภัณฑ์จากไม้	ตะกร้า เสื่อ สิ่งทอ
ดิน, หิน	หม้อ คนโท กาน้ำ ถ้วยชาม
โลหะ	หม้อ ถ้วยชาม กาน้ำ
แก้ว	คนโท ขวด ชาม แก้วน้ำ

ต่อมาเมื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ และเทคโนโลยีการผลิตต่างๆ ได้ถูกคิดค้นพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะช่วงของการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา ทำให้ระบบการผลิตกลายเป็นแบบขนาดใหญ่ (Mass Production) จึงทำให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบบรรจุภัณฑ์มากขึ้น

บรรจุภัณฑ์ในอดีตเกี่ยวข้องกับเรื่องของความพยายามในการเก็บรักษา และบรรจุสินค้าประเภทอาหารมากกว่าสินค้าชนิดอื่นๆ (แตกต่างจากปัจจุบันซึ่งมีการบรรจุภัณฑ์ให้กับสินค้าแทบทุกชนิด) เช่น จักรพรรดิ นโปเลียน ได้ประกาศให้รางวัลแก่ผู้ที่สามารถแนะนำวิธีถนอมอาหารได้ พ่อครัวที่ชื่อ นิโคลาส แอปเป (Nicholas Appert) ใช้วิธีปิดผนึกขวดแก้วและโถแจกันต่างๆ เขาใช้ขวดแก้ว และจุกก๊อกในการถนอมรักษาเนื้อ ผัก และ ผลไม้ และนั่นคือจุดเริ่มต้นของอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง ต่อมานักประดิษฐ์ของอังกฤษชื่อ ไบรอัน ดอนคิน (Bryan Donkin) ใช้แผ่นโลหะมาชุบตีบุกเพื่อกันสนิมและนำมาม้วน และบัดกรีติดกันเป็นกระป๋อง กระป๋องนี้ถูกนำมาใช้เพื่อบรรจุถนอมอาหาร อาหารกระป๋องนี้ ถูกนำมาใช้ในการสงครามนับแต่ปี พ.ศ. 2397 เป็นต้นมา และแพร่หลายไปสู่การผลิตและจำหน่ายสู่การบริโภคของครัวเรือน ประชาชนในยุโรป และอเมริกาสามารถหาซื้ออาหารกระป๋องมากกว่า 150 ปีแล้ว จนในปี พ.ศ. 2473 ในประเทศยุโรป และอเมริกา อาหารกระป๋องได้รับความนิยมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของเขา

สำหรับในประเทศไทยก็มีวิวัฒนาการที่คล้ายคลึงกัน แต่บ้านเราจะเริ่มต้นเข้าสู่ยุคใหม่ของการบรรจุภัณฑ์ ซ้ำกว่าในต่างประเทศ เช่น อาหารกระป๋องก็มีการนำมาจำหน่ายหรือผลิตจำหน่ายในบ้านเรามาแล้วเช่นกัน แต่ความนิยมแพร่หลายจะเป็นในระยะ 10-20 ปีมานี้เอง

ในส่วนของวิธีการจับจ่ายและบรรจุหีบห่อในสมัยก่อน สินค้าต่างๆ มักถูกส่งจากโรงงาน หรือแหล่งผลิตในหีบห่อขนาดใหญ่ เช่น ข้าวสารบรรจุกระสอบ น้ำตาลบรรจุดูงใหญ่แล้วค่อยถูกนำมาแบ่งบรรจุ หรือห่อหุ้มภายในร้านค้าปลีก เช่น แบ่งบรรจุข้าวสารดูงละ 1-2 กิโลกรัม, หรือถังหรือครั่งถัง แบ่งซังน้ำตาลขายทีละ 1 กิโลกรัม ซึ่งผู้บริโภคต้องใช้เวลาในการรอคอยให้คนขายจัดการซัง ห่อ ใส่ดูง รวมทั้งยังขาดความแน่นอน หรือมาตรฐานในเรื่องของน้ำหนัก ความสะอาดต่างๆ นอกจากนี้ระบบในการผลิต บรรจุ และการถนอมอาหารต่างๆ ยังทันสมัยทำให้อาหารต่างๆ มีอายุการจำหน่ายและเก็บรักษาได้จำกัด ไม่สามารถกระจายไปจำหน่ายได้อย่างทั่วถึง สินค้าเน่าเสียง่าย สามารถหาซื้อได้เฉพาะท้องถิ่นและตามฤดูกาล เช่น ยังไม่มีนมแบบ U.H.T. ซึ่งเก็บรักษาไว้ในอุณหภูมิปกติได้นาน สะดวกต่อการบริโภคเช่นในปัจจุบัน ยังไม่มีข้าวสารบรรจุดูงพลาสติกขนาด 5 กิโลกรัม ยังไม่มีอาหารสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูปในบรรจุภัณฑ์แบบต่างๆ อย่างที่จำหน่ายกันแพร่หลาย

เช่น ในปัจจุบันสินค้าหลายชนิดยังไม่มีการบรรจุและจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างแพร่หลาย เช่น น้ำดื่ม สินค้าเกษตรกรรมต่างๆ

ในอดีตระบบการผลิตและบรรจุหีบห่อสินค้าต่างๆ ยังไม่มีการใช้เครื่องจักรอัตโนมัติต่างๆ อย่างแพร่หลาย อาจใช้เครื่องจักรอุปกรณ์บางส่วนประกอบกับการใช้แรงงานในการบรรจุหีบห่อ คือยังไม่มี การพัฒนาในอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์มากเท่าในสมัยปัจจุบัน รวมถึงในส่วนของพัฒนาเทคโนโลยี ด้านวัสดุบรรจุภัณฑ์ด้วย นอกจากนี้ในส่วนของ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ต่างๆ ยังไม่สำคัญมากเท่าในปัจจุบัน เพราะการแข่งขันทางการตลาดยังไม่รุนแรงมากนัก

5.2 บรรจุภัณฑ์ในปัจจุบัน จากสภาพของการแข่งขันในตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค ที่เปลี่ยนแปลง ไปทำให้มีการพัฒนาปรับตัวในส่วนของอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ ที่เติบโตขึ้นอย่างมากทั้งด้านการออกแบบ วัสดุบรรจุภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องจักรและเทคโนโลยีการผลิตพร้อมทั้งบทบาทความสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นของ บรรจุภัณฑ์ ต่อความสำเร็จทางการตลาด สามารถกล่าวในประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. ลักษณะการผลิตและจำหน่าย คือ สินค้าต่างๆ ถูกผลิตขึ้นในจำนวนมากๆ โดยโรงงานใหญ่ ไม่กี่แห่งแล้วถูกกระจายจำหน่ายไปทั่วประเทศรวมทั้งต่างประเทศ สินค้าแทบทุกชนิดมีการบรรจุหีบห่อ เพื่อการขายปลีกและการขนส่ง มีใช้เฉพาะสินค้าประเภทอาหารเท่านั้น ส่วนการจำหน่ายนั้น สินค้าที่ขาย ในร้านค้าปลีกต่างๆ ทั้งร้านสมัยใหม่ เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านสะดวกซื้อ ฯลฯ จนถึงการขายในร้านของชำ ร้านค้าเบ็ดเตล็ดแบบเดิม ถูกบรรจุหีบห่อด้วยบรรจุภัณฑ์แยกเป็นชั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำตาล ขนมปัง สบู่ ผงซักฟอก ฯลฯ โดยถูกบรรจุอยู่ในถึงพลาสติก ถุงกระดาษ กล่อง ขวด กระจง หลอดหรืออื่นๆ ให้ผู้บริโภค ได้เลือกซื้อได้โดยง่ายก่อนการตัดสินใจซื้อ

2. พฤติกรรมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค มีผลต่อการบรรจุภัณฑ์ ในประเด็นต่างๆ เช่น

● ผู้บริโภคนิยมซื้อแบบบริการตนเองในร้านค้าซูเปอร์มาร์เก็ต หรือร้านขายสินค้า ราคาถูก (Discount Store) ดังนั้นบรรจุภัณฑ์ต้องทำหน้าที่การขายตนเอง เช่น ต้องดึงดูดความสนใจ ให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจซื้อเพื่อสร้างความมั่นใจ สร้างความประทับใจในทางบวก

● ผู้บริโภคมีรายได้และการศึกษาสูงขึ้น มีรสนิยมดีขึ้น จึงมีความเต็มใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ ในราคาสูงขึ้นบ้าง เพื่อแลกกับความสะดวกในการใช้งาน ความสบายตาสบายใจความเชื่อถือ หรือแม้กระทั่ง ความภูมิใจในบรรจุภัณฑ์ที่ดีขึ้น

● ผู้หญิงออกทำงานนอกบ้านมากขึ้น ผู้บริโภคส่วนใหญ่ใช้เวลากับการทำงานมากขึ้น จึงมีเวลาในการเตรียมและปรุงอาหารน้อยลง จึงต้องการความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ในการบริโภคสินค้า ประเภทอาหาร อาหารประเภทสำเร็จรูป กึ่งสำเร็จรูปที่จะสามารถนำมาอุ่นในเตาไฟฟ้า เตาไมโครเวฟ หรือนำมาปรุงบริโภคได้ภายในเวลาสั้นๆ จึงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. จากการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ผู้ผลิตจึงต้องให้ความสำคัญ และพิถีพิถันกับการออกแบบ และผลิตบรรจุภัณฑ์มากขึ้นต้องคิดหาวิธีการที่จะทำให้บรรจุภัณฑ์ของตนสามารถทำหน้าที่ได้ดีที่สุด ทั้งทางด้านกายภาพและทางด้านการตลาดในขณะที่ต้องควบคุมต้นทุนในด้านการบรรจุภัณฑ์ให้อยู่ในระดับ ที่เหมาะสมอีกด้วย

4. วัสดุบรรจุภัณฑ์ มีการพัฒนาวัสดุใหม่ๆ มาใช้ในวงการบรรจุภัณฑ์ แทนที่วัสดุบรรจุภัณฑ์ ดั้งเดิมจากธรรมชาติ เช่น แก้ว กระดาษ ไม้ มาเป็นวัสดุสังเคราะห์ ประเภทโพลีเมอร์ซึ่งอาจเรียกว่าวัสดุ กลุ่มพลาสติกแบบต่างๆ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

5. อุตสาหกรรมการบรรจุภัณฑ์เติบโตขยายตัวอย่างมาก ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมสืบเนื่องจำนวนมาก และมีการพัฒนาคิดค้นเทคโนโลยีด้านการบรรจุภัณฑ์เกิดขึ้นอย่างมาก รวมทั้งการใช้ระบบการบรรจุภัณฑ์แบบอัตโนมัติมากขึ้นในปัจจุบัน

6. ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลภาวะต่างๆ ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน เป็นผลสำคัญมาจากการพัฒนาในอุตสาหกรรมการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมและการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งผลจากพฤติกรรมผู้บริโภคและการทิ้งขยะของประชาชนด้วย

7. มีการตรากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ให้ผู้ผลิตเคารพในกรรมวิธีการผลิตที่สะอาด ปลอดภัย ถูกต้องตามหลักสุขภาพอนามัย (Sanitation and Purity) ไม่ปิดป้ายฉลาก หลอกหลวงผู้บริโภคเกินความจริง ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียงแก่ผู้บริโภค

5.3 แนวโน้มการบรรจุภัณฑ์ในอนาคต สามารถอธิบายได้ในหลายประเด็นต่อไปนี้

5.3.1 แนวโน้มของการบรรจุภัณฑ์ในอนาคตตามแนวคิดของจอห์น เซลิน มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวโน้มทั่วไป ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีอุตสาหกรรมการบรรจุภัณฑ์เพิ่มขึ้น โดยเน้นการบรรจุภัณฑ์เพื่อมูลค่าเพิ่ม ประเทศที่กำลังพัฒนาจะมุ่งการพัฒนาการบรรจุภัณฑ์ที่สามารถคุ้มครองและรักษาคุณภาพของสินค้าเพื่อลดความสูญเสียและส่งเสริมการส่งออก ส่วนประเทศด้อยพัฒนาต้องมุ่งการให้ความรู้พื้นฐานเพื่อรองรับให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีให้สามารถคุ้มครองคุณภาพสินค้าได้ ปัญหาค่าแรงที่สูงขึ้นในประเทศพัฒนา และกำลังพัฒนา จะเป็นปัจจัยส่งผลให้มีการใช้เครื่องมือและเครื่องทุ่นแรงมากขึ้น ระบบการขนส่งหน่วยใหญ่ (Unit load System) การจำหน่ายแบบบริการตนเอง (Self Service) จะมีบทบาทและได้รับความนิยมมากขึ้น นอกจากนี้การที่ประชากรมีความรู้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจะส่งผลให้สินค้าที่จำหน่ายต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพควบคู่ไปกับความสะดวกในการใช้สอยและความสวยงาม

2. วัสดุที่ใช้ในการบรรจุภัณฑ์ ปัจจุบันนิยมใช้วัสดุต่อไปนี้

● พลาสติก จะมีบทบาทมากขึ้น เพราะสามารถทดแทนบรรจุภัณฑ์โลหะและแก้วได้ดี PE จะเป็นพลาสติกที่มีการใช้มากที่สุด PP จะมีการใช้เพิ่มขึ้นเพราะทดแทนกระดาษแก้วได้ PVC จะมีการใช้ลดลงเพราะเผาแล้วก่อปัญหามลภาวะ PET จะได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง

● กระดาษ กระดาษแข็งได้รับการฟอกสีบางส่วนหรือไม่ได้ฟอกสีเลยจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเพราะราคาต่ำกว่ากระดาษฟอก กระดาษลูกฟูกมีแนวโน้มการใช้เพิ่มขึ้น เยื่อกระดาษขึ้นรูปจะได้รับความนิยม ใช้แทนถาดพลาสติกมากขึ้น เพราะไม่ก่อปัญหามลภาวะ รูปแบบของบรรจุภัณฑ์กระดาษที่จะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเช่น กระดาษลูกฟูกหุ้มด้วยฟิล์มหัด ถุงในกล่องลูกฟูก กล่องแบบ Wrap-Around box

● โลหะ แผ่นเหล็กไร้ดีบุก (Tin Free) จะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ฝาแบบเปิดง่าย จะมีการใช้อย่างกว้างขวาง อลูมิเนียมฟอยล์ยังคงได้รับความนิยม กระป๋องฉีดยาจะถูกควบคุมชนิดของสารขับเพื่อความปลอดภัยต่อผู้ใช้และไม่ก่อปัญหามลภาวะ

● แก้ว บรรจุภัณฑ์แก้วจะได้รับการพัฒนาให้มีน้ำหนักลดลงแต่แข็งแรงมากขึ้น ขวดแบบหมุนเวียนนำมาบรรจุใหม่จะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น

3. ระบบการผลิตและเครื่องจักรอุปกรณ์ การผลิตพลาสติกโดยวิธีรีดร่วม (Co-extrusion) จะมีความก้าวหน้า รวดเร็ว รูปแบบ ของบรรจุภัณฑ์ที่สามารถฆ่าเชื้อได้ด้วยความร้อน สามารถเข้าตู้อบไมโครเวฟได้ จะนิยมมากขึ้นการบรรจุแบบสูญญากาศที่มีระบบควบคุม ระบบปรับสภาวะอากาศ ตลอดจนระบบปลอดเชื้อเพื่อยืดอายุการเก็บของผลิตภัณฑ์จะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เครื่องจักรที่ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการทำงานและความเร็วไม่สูงนัก คาดว่าจะเป็นที่ต้องการมากขึ้นในอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็ก การควบคุมด้วยคอมพิวเตอร์จะได้รับความนิยมแพร่หลาย การปิดผนึกด้วยระบบไฟฟ้าความถี่สูง และอุลตราโซนิกจะมีการใช้มากขึ้น

4. การจำหน่ายปลีก บรรจุภัณฑ์ขายปลีกจะได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับระบบขนส่ง และการใช้เนื้อที่ของชั้นวางขายสินค้ามาตรฐานในร้านค้าปลีกอย่างเต็มที่ การออกแบบกราฟฟิกจะทวีบทบาทต่อการส่งเสริมการขายและการสร้างความยอมรับและเชื่อถือแก่ผู้บริโภค การใช้รหัสแบบแท่ง (Bar Code) จะได้รับความนิยมมากขึ้นในร้านค้าปลีกสมัยใหม่

5.3.2 บทบาทของบรรจุภัณฑ์เพื่อการตลาดที่สูงขึ้น นำไปสู่ความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง และรูปแบบของการบรรจุภัณฑ์ที่ดีกว่า (Packaging Innovation & Design) เพื่อให้บรรจุภัณฑ์ ที่พลังผลักดันให้เกิดการซื้อโดยฉับพลัน ณ จุดขายเพื่อให้ซื้อเร็วขึ้น ซื้อมากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคพอใจ ตัดใจ และซื้อซ้ำในครั้งต่อไป ธุรกิจต้องทุ่มเทความพยายามมากขึ้นในการกำหนดออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่จะทำหน้าที่ เหล่านี้ให้ได้ดีที่สุด ในสภาพของการแข่งขันในตลาดที่สินค้าชนิดหนึ่งอาจมีอยู่หลายสิบตราวางจำหน่าย ในร้านค้าให้ผู้บริโภคได้เลือกซื้อ หรือว่าถึงแม้จะมีไม่กี่ตรา การพัฒนาปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้เข้ากับยุคสมัย ก็ยังเป็นเรื่องจำเป็นตลอดไปในอนาคต

5.3.3 การบรรจุภัณฑ์กับสิ่งแวดล้อม ประชาชนเริ่มตระหนักถึงปัญหาด้านมลภาวะ ตลอดจนรับรู้ถึงความจำกัดทางทรัพยากรต่างๆ ในขณะที่อุตสาหกรรมการบรรจุภัณฑ์พัฒนาไป ยังต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย แนวโน้มการใช้กลยุทธการตลาดสีเขียว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบรรจุภัณฑ์ จะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ภาครัฐบาลจะมีการออกกฎระเบียบเพื่อเข้ามากำกับดูแล แก้ไขปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ในอนาคตประชาชนจะหันมานิยมบริโภคสินค้าธรรมชาติมากขึ้นและนิยมใช้สินค้าที่มีการบรรจุด้วยวัสดุธรรมชาติ วัสดุที่มีการนำกลับมาใช้ใหม่ รวมทั้งการใช้สินค้าชนิดเติมตลอดจนหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของผู้ประกอบการก็น่าจะให้ความสำคัญกับประเด็นการอนุรักษ์ธรรมชาติเพิ่มขึ้นดังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทิศทางของประเทศไทย ในเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ดังนี้

ทิศทางของประเทศไทยกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและการบรรจุภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์เป็นเครื่องชี้ขึ้นหนึ่งถึงความเจริญของประเทศ ด้วยเหตุที่ว่าบรรจุภัณฑ์จะช่วยลดปริมาณสูญเสียของผลิตผลเกษตร และความเสียหายของสินค้า แต่ปัจจุบันมีการใช้บรรจุภัณฑ์เกินความจำเป็น ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ ทำให้สิ้นเปลืองทั้งทรัพยากรและพลังงานและยังก่อให้เกิดปัญหากับสิ่งแวดล้อม นำที่ประเทศไทยจะกำหนดทิศทางในเรื่องนี้อย่างชัดเจน

1. บทบาทของรัฐ รัฐควรจะประสานระหว่างผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางและ มาตรการต่างๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างชัดเจน เช่น

● กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่าด้วยนโยบายในการจัดการกับบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วโดยให้ผู้ผลิตสินค้ามีบทบาทในการรับผิดชอบต่อบรรจุภัณฑ์ที่ใช้สำหรับสินค้าของตนเองด้วย

- ให้สิ่งจูงใจหรือสิทธิพิเศษแก่อุตสาหกรรมที่มีการจัดการในด้านต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการใช้บรรจุภัณฑ์ นำกลับมาใช้ใหม่ หรือหมุนเวียนเปลี่ยนรูปบรรจุภัณฑ์
- สนับสนุนอุตสาหกรรมที่สามารถทำบรรจุภัณฑ์ง่ายต่อการนำไปใช้ซ้ำ หรือใช้วัสดุชนิดเดียว
- เก็บภาษีเพิ่มสำหรับการใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย เพื่อนำเงินมาใช้ในการหมุนเวียนเปลี่ยนรูป และโครงการวิจัยเพื่อหาวัสดุที่ใหม่เหมาะสมเพื่อใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์ หรือการจัดภาชนะรองรับในการจัดแยกประเภทบรรจุภัณฑ์
- ในการอนุญาตให้จัดตั้งโรงงานหรือควบคุมในการผลิตสินค้า ให้พิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าด้วย โดยคำนึงถึงการกำจัดบรรจุภัณฑ์และการก่อปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อม
- ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากบรรจุภัณฑ์

2. บทบาทของผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์และสินค้า ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์และผู้ผลิตสินค้าควรตระหนักถึงผลกระทบของบรรจุภัณฑ์ต่อสิ่งแวดล้อมและควรผลิตบรรจุภัณฑ์หรือใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม ดังนี้

- บรรจุภัณฑ์ต้องถูกต้องตามกฎหมายและได้มาตรฐาน
- ต้องออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ประหยัด ขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่ในการคุ้มครองระหว่าง การขนส่ง การกระจายและการขาย รักษาคุณภาพและเสนอขายสินค้า
- วัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์จะต้องไม่ทำปฏิกิริยากับสินค้าระหว่างการเก็บ การขนส่ง และการขายในระยะเวลาที่กำหนด
- ควรแจ้งข้อมูลจำเป็นเกี่ยวกับสินค้าและบรรจุภัณฑ์อย่างรัดกุม และชัดเจนบนฉลากของบรรจุภัณฑ์
- บรรจุภัณฑ์จะต้องออกแบบโดยแจ้งถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การทิ้ง โอกาสในการหมุนเวียนนำไปใช้ประโยชน์และใช้ซ้ำตามความเหมาะสม
- บรรจุภัณฑ์ไม่ควรจะมีช่องว่างหรือมีขนาดใหญ่กว่าสินค้ามากเกินไป ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดว่า มีสินค้าปริมาณมาก หรือแสดงฉลากที่ไม่ตรงกับสินค้าภายใน
- บรรจุภัณฑ์ต้องสะดวกในการเคลื่อนย้ายหรือใช้งานให้เหมาะสมกับสินค้าแต่ละประเภท
- ให้ความร่วมมือแก่รัฐ มีความรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วเพื่อนำมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์ หรือกำจัด

3. บทบาทของผู้บริโภค ผู้บริโภคควรให้ความร่วมมือในการเลือกซื้อสินค้า และแยกประเภทบรรจุภัณฑ์ เช่น

- สนใจและรับรู้ต่อข่าวสารที่เผยแพร่และให้ความร่วมมือ
- ในการซื้อสินค้าให้พิจารณาราคาสินค้าจากน้ำหนักหรือปริมาณบรรจุ ไม่ควรดูที่ขนาดบรรจุภัณฑ์ของสินค้าแต่อย่างเดียว
- เลือกใช้สินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์น้อย ซื้อสินค้าประเภทเข้มข้น และสินค้าที่เติมในบรรจุภัณฑ์เดิมได้ (รีฟิล) ในครั้งต่อไป
- เก็บบรรจุภัณฑ์ที่ใช้สินค้าหมดแล้วไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น ขวดแก้ว กลัง กระดาษ ถุงพลาสติก

● ลดการใช้ถุงพลาสติกด้วยการใช้ตะกร้าหรือถุงใส่สินค้า

● แยกบรรจุภัณฑ์ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นขวดแก้ว กระจกอะลูมิเนียม ขวดพลาสติก กระดาษทุกชนิด (ตั้งแต่ตัวรถเมล์ โบเสร์จ จนถึงกล่องกระดาษ ที่ไม่ใช่แล้วไว้ขายให้ผู้มารับซื้อ หรือแยกใส่ในที่ๆ จัดไว้ให้โดยเฉพาะ เพื่อนำไปหมุนเวียนเปลี่ยนรูปใหม่

6. กลยุทธ์การตลาดสีเขียวกับการบรรจุภัณฑ์

6.1 บรรจุภัณฑ์กับปัญหาสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลายด้านได้แก่

1. เป็นส่วนสำคัญในขยะมูลฝอย ซึ่งปริมาณขยะได้เพิ่มขึ้นอย่างมากเป็นปัญหาในการเก็บรวบรวมพื้นที่ในการเทกอง และการกำจัด วิธีกำจัดทั่วไปมักมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนวิธีกำจัดที่ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมก็มักจะเสียค่าใช้จ่ายสูง บรรจุภัณฑ์เป็นส่วนประกอบของมูลฝอย ดังนี้

● กระดาษมีปริมาณร้อยละ 16 - 27 แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเศษกระดาษ และกระดาษที่ขรุขระที่ใช้แล้ว นอกจากนี้ยังมีกระดาษห่อขนมขบเคี้ยวปนมาบ้าง

● พลาสติกมีปริมาณรองลงมาคือร้อยละ 12 - 20 โดยพลาสติกเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทั้งในรูปของวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องใช้ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีโฟม (ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดหนึ่งของพลาสติก และถูกนำมาใช้ในกิจกรรมหลายๆ ประเภท) ในรูปของภาชนะใส่อาหาร วัสดุกันกระแทก ใช้ตกแต่งในงานต่างๆ เป็นต้น มูลฝอยประเภทพลาสติกและโฟมจะอยู่ในรูปของถุงพลาสติก ถุงใส่อาหาร เศษตะกร้า และของใช้ที่แตกหักแล้ว รวมทั้งภาชนะบรรจุอาหารประเภทฟาสฟู๊ด เป็นต้น

2. การทิ้งเกลื่อนกลาดไม่เลือกที่ การทิ้งไม่เลือกที่เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่มีความรับผิดชอบ และการต่อต้านสังคมของมนุษย์ หรือเกิดจากการรวบรวมขยะที่ไม่มีประสิทธิภาพ การทิ้งเกลื่อนกลาดที่เห็นอยู่จึงไม่เพียงแต่เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วเท่านั้น แต่รวมถึงวัสดุอื่นด้วย อย่างไรก็ตามได้มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อป้องกันการทิ้งเกลื่อนกลาด เช่น กระจกเครื่องดื่ม โดยที่หวงดิ่งยังติดอยู่กับกระจกเมื่อเปิดแล้ว เป็นต้น การใช้พลาสติกสลายตัวเพื่อการบรรจุภัณฑ์นั้นคาดว่าจะช่วยให้พลาสติกย่อยสลายไปได้หลังการใช้งาน แต่ไม่ใช่วิธีการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้พลาสติกที่สลายตัวได้อาจทำให้เกิดปัญหายุ่งยาก แทนที่จะเป็นการแก้ปัญหาและจะใช้งานได้ในวงจำกัด

3. ทำให้ชั้นโอโซนลดน้อยลง การลดน้อยของชั้นโอโซนในแถบขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ นั้นได้เป็นที่ยอมรับกันว่า เนื่องจากสารซีเอฟซีที่เพิ่มมากขึ้น สารนี้จะใช้ในการผลิตโฟมพลาสติก และเป็นสารขับเคลื่อนในกระป๋องฉีดพ่น

4. ทำให้เกิดมลพิษในอากาศ การผลิตหรือการทำลายบรรจุภัณฑ์อาจทำให้เกิดสารพิษในอากาศ ในประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีกฎหมายควบคุมผู้ผลิต กฎหมายเหล่านี้อาจจะไม่มีผลบังคับใช้ในประเทศที่กำลังพัฒนาแต่จะมีผลกระทบต่อบรรจุภัณฑ์ที่ส่งออกจากประเทศที่กำลังพัฒนาไปจำหน่ายในประเทศที่พัฒนาแล้ว

5. ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ สถานภาพของมลพิษในน้ำคล้ายคลึงกับมลพิษในอากาศ ในประเทศอุตสาหกรรมจะมีกฎระเบียบควบคุมการปล่อยสารพิษลงในแม่น้ำลำธารหรือในชั้นน้ำใต้ดิน การนำบรรจุภัณฑ์และขยะไปถมที่จะต้องไม่ทำให้เกิดมลพิษในชั้นน้ำใต้ดิน และไม่มีสารที่เป็นอันตราย เช่น โลหะหนักปนเปื้อนอยู่ด้วย

6. ทำให้เกิดมลพิษในทะเลและมหาสมุทร ในทะเลและมหาสมุทรจะมีขยะแทบทุกชนิด ตั้งแต่สารเคมีที่เป็นอันตรายจนถึงบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว บรรจุภัณฑ์ใช้แล้วที่ทิ้งลงในทะเลจะสะสมกันอยู่บนหาดทรายและใต้ทะเลและบางครั้งเป็นอันตรายต่อสัตว์ทะเลและนก

7. ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง พลังงานที่ได้จากน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมักใช้เพื่อการคมนาคม และการขนส่งพลังงานส่วนน้อยจะใช้เพื่อการผลิตบรรจุภัณฑ์ แต่ภาพลักษณ์ของบรรจุภัณฑ์พลาสติกได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค การใช้พลังงานจะทำให้ปริมาณของคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการเผาไหม้ และจะทำให้โลกร้อนขึ้น การใช้เชื้อเพลิงในการผลิตบรรจุภัณฑ์จึงนับได้ว่าทำให้ทรัพยากรลดลงและทำให้เกิดมลพิษอีกด้วย

6.2 การใช้กลยุทธ์บรรจุภัณฑ์เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม มีแนวทางดังนี้

1. กลยุทธ์การหมุนเวียนนำกลับไปใช้ประโยชน์ (Recycle) โดยการรวบรวมนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว กลับมา แปรรูป เพื่อหมุนเวียนผลิตใหม่วัสดุที่สามารถนำมาแปรรูปกลับมาใช้ผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ได้ใหม่ ได้แก่ กระดาษ พลาสติก แก้ว เช่น การทำกระดาษจากกระดาษเก่าจะช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติคือไม้ที่นำมาทำกระดาษ และใช้พลังงานในการผลิตกระดาษขึ้นมาจากเศษกระดาษเพียงครั้งหนึ่งของการผลิตครั้งแรกช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและปริมาณมูลฝอย อย่างไรก็ตามก็ดีกรีของกระดาษที่นำมาใช้ประกบกับวัสดุอื่น เช่น อลูมิเนียมและพลาสติก นั้นจะยากต่อการทำลาย และการนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่

● ส่วนของเศษแก้วที่นำไปหลอมผสมกับวัตถุดิบอื่นๆ เพื่อผลิตได้แก้วใหม่จะช่วยประหยัดพลังงานในการผลิตได้มากและลดปัญหาขยะจากเศษแก้วต่างๆ ได้

● โลหะ เช่น เหล็ก อลูมิเนียม สามารถนำกลับมาแปรรูปผลิตกระป๋องอลูมิเนียม 1 ใบ จะเท่ากับพลังงานที่ใช้แปรรูปกระป๋องใช้แล้วได้ถึง 20 ใบ

● สำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ใช้แล้วสามารถนำกลับเข้ากระบวนการผลิตใหม่ได้โดยอาจแปรรูปไปทำผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ชาม ถัง ไม้เทียม สันรองเท้า ถุงขยะ โดยใช้วัสดุเก่าล่วนหรือเติมวัสดุใหม่ลงไปด้วย

มีข้อเสนอแนะเพื่อให้การหมุนเวียนนำบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ และสินค้าดังนี้

● บรรจุภัณฑ์ควรออกแบบให้สนับสนุนการหมุนเวียนนำไปใช้ประโยชน์หากมีอุตสาหกรรมรองรับแล้ว โดยทำเครื่องหมายบนฉลากเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคร่วมมือ ปัจจุบันเครื่องหมายเหล่านี้มักจะเป็นสากล ไม่ว่าจะเป็นกระดาษ แก้ว โลหะ แผ่นเหล็ก อะลูมิเนียม และพลาสติก โดยเฉพาะพลาสติกนั้นจะมีรหัสบอกชนิดของวัสดุด้วย จัดทำโดย Society of Plastics Industry Inc.

● ควรใช้วัสดุหมุนเวียนเป็นส่วนประกอบของบรรจุภัณฑ์ด้วย แต่ไม่ควรให้สัมผัสกับผลิตภัณฑ์อาหารโดยตรง เช่น พลาสติก

● บรรจุภัณฑ์ควรทำจากวัสดุชนิดเดียว หรือวัสดุที่สามารถแยกประเภทได้แล้วนำเข้ากระบวนการผลิตใหม่โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและประหยัด

● บรรจุภัณฑ์ที่บรรจุภัณฑ์มีพิษควรระบุข้อความแนะนำในการใช้และการทิ้ง

● ควรระบุคำแนะนำในการเตรียมบรรจุภัณฑ์ก่อนทิ้งไว้บนฉลากด้วย หากจะนำไปหมุนเวียน เช่น การล้าง การลอกฉลากออก หรือทำให้แบนเพื่อลดปริมาตร เป็นต้น

2. การลดการใช้บรรจุภัณฑ์ (Reduce) โดยการหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่จำเป็น ในการกระจาย การขายปลีก การเก็บหรือความปลอดภัยของสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ควรมีโครงสร้าง น้ำหนักที่เบาเท่าที่จะทำได้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ควรใช้วัสดุเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ยังอาจใช้วิธีการต่อไปนี

- ลดปริมาณวัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์ เช่น ลดความหนาของบรรจุภัณฑ์ลงโดยการปรับปรุงส่วนผสมทางวัตถุดิบ เทคโนโลยีการผลิตและใช้คอมพิวเตอร์ในการออกแบบ

- เลือกใช้บรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับคุณสมบัติของสินค้า

- หลีกเลี่ยงการบรรจุภัณฑ์ที่ตีเกินไป (Over Packaging) เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ที่แข็งแรง ให้ความคุ้มครองแก่สินค้าเกินความต้องการ

- หลีกเลี่ยงการเพิ่มขนาดของบรรจุภัณฑ์ให้ใหญ่กว่าสินค้า เพื่อให้ดูว่าสินค้ามีปริมาณมากเพื่อดึงดูดใจผู้ซื้อ (ผู้บริโภคส่วนหนึ่งเลือกซื้อสินค้าโดยไม่สังเกตจากน้ำหนักบรรจุแต่เลือกจากขนาดที่มองเห็นได้โดยง่าย) การใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีขนาดใหญ่เกินจำเป็นทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากร และพลังงาน

3. การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ทำความสะอาดและใช้บรรจุสินค้าซ้ำอีก จะช่วยประหยัดทรัพยากร การใช้ซ้ำเป็นการนำบรรจุภัณฑ์มาใช้ในลักษณะเดิมโดยไม่ต้องแปรรูป หรือเปลี่ยนรูปทรงเดิม อาจทำโดยผู้ผลิต เช่น รับซื้อขวดแก้วใช้แล้วมาบรรจุสินค้า หรือโดยผู้บริโภคเองนำไปบรรจุสินค้าอื่น หรือนำไปใช้ประโยชน์อื่นอีก เช่น นำถุงพลาสติกมาใช้ใส่ของ นำกล่องบรรจุขนมปังกรอบมาใช้ใส่ของใช้ กระจุกกระจิก เป็นต้น

4. หลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Reject) วัสดุบางชนิด เช่น โฟมโพลิสไตรีน ซึ่งมีน้ำหนักเบา เป็นฉนวนกันความร้อน กันแรงกระแทกได้ดี ทนน้ำ และแปรรูปง่าย มักจะนำมาใช้ทำบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารและวัสดุกันกระแทก ในการผลิตวัสดุชนิดนี้จะใช้สารซีเอฟซี (คลอโรฟลูโอโรคาร์บอน) เป็นสารขยายตัวสารชนิดนี้ยังใช้เป็นตัวขับเคลื่อนของผลิตภัณฑ์ชนิดฉีดพ่น และใช้ในอุตสาหกรรมทำความเย็น สารซีเอฟซีจะทำลายชั้นโอโซนในบรรยากาศที่ทำหน้าที่ป้องกันรังสีอัลตราไวโอเล็ตจากดวงอาทิตย์ไม่ให้ลงสู่ผิวโลกมากเกินไป รังสีนี้จะอันตรายต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ พืช และสัตว์เป็นต้นเหตุในการเกิดโรคมะเร็งที่ผิวหนัง และตาพร่ามัว เป็นต้น

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการจำกัดการใช้สารซีเอฟซี ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามในพิธีสารมอนทรีออล โดยจะต้องควบคุมการใช้สารซีเอฟซี ไม่เกิน 0.3 กิโลกรัมต่อคนต่อปี หรือ 17,000 ตันต่อปี แม้ว่าการผลิตโฟมโพลิสไตรีนในปัจจุบันจะใช้สารอื่นแทนก็ตามแต่ก็ยังมีบางประเทศรวมทั้งประเทศไทยให้เลิกการใช้โฟมชนิดนี้

บางประเทศห้ามใช้พลาสติกพีวีซีเป็นบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นผลจากความกลัวที่ว่าเมื่อนำไปเผาแล้ว จะทำให้กรดไฮโดรคลิกและสารไดออกซินแพร่กระจาย สารไดออกซินมีพิษรุนแรงต่อมนุษย์และสัตว์ และเป็นสารก่อมะเร็ง นอกจากนี้การใช้สารคลอรีนในการฟอกเยื่อกระดาษ ยังทำให้มีสารนี้ปะปนมาในน้ำทิ้ง หรือผสมอยู่ในกระดาษ กลยุทธ์การตลาดสีเขียววิธีหนึ่งคือการใช้เยื่อกระดาษไม่ฟอกทำบรรจุภัณฑ์ให้มากขึ้น การเลิกใช้โฟม และสารซีเอฟซีในสินค้า ดังนี้ เป็นต้น

5. การใช้บรรจุภัณฑ์ชนิดเติม (Refill) เป็นวิธีการสืบเนื่องจากความพยายามในการลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตบรรจุภัณฑ์จึงเกิดวิธีการบรรจุสินค้าในถุงเติม เพื่อประหยัดทั้งค่าใช้จ่ายของผู้บริโภค และค่าบรรจุภัณฑ์ด้วย เช่น น้ำยาล้างจาน ซ็อครั้งแรกแบบขวดบีบมีฝาจุก เมื่อใช้หมดแล้ว ซ็อถุงชนิดเติมซึ่งมีราคา

ต่ำกว่า มาเติมใช้กับขวดเก่าได้ ดังนี้เป็นต้น แนวโน้มความนิยมบรรจุภัณฑ์ชนิดรีฟิลนี้จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะได้ประโยชน์กับทุกฝ่าย กรณีของบรรจุภัณฑ์ชนิดเติม ยังรวมไปถึงการนำบรรจุภัณฑ์ไปเติมสินค้าชนิดเดียวกันที่ร้านจำหน่าย อีกด้วย

6. การใช้วัสดุธรรมชาติหรือวัสดุที่ย่อยสลายได้ มาทำบรรจุภัณฑ์ วัสดุธรรมชาติหลายชนิด เช่น กระดาษ ไม้ เยื่อไม้ สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติในเวลาไม่นานนัก ส่วนวัสดุสังเคราะห์เช่นพลาสติกนั้นย่อยสลายได้ยาก จึงเกิดการประดิษฐ์ พลาสติกชนิดสลายตัวได้ขึ้นมา มีทั้งชนิดสลายตัวด้วยแสง และด้วยเชื้อจุลินทรีย์ บางประเทศมีกฎหมายให้ใช้ถุงพลาสติกที่สลายตัวได้เท่านั้น ในบ้านเราซึ่งยังไม่มีกฎหมายใช้บังคับโดยตรง ก็มีผู้ประกอบการบางรายคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม หันมาใช้ภาชนะหีบห่อแบบย่อยสลายได้กันมากขึ้น

7. การใช้ฉลากสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Labeling) ฉลากสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม คือการใช้สัญลักษณ์ แสดงว่าสินค้าและบรรจุภัณฑ์นั้น มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก ผู้บริโภคส่วนหนึ่งจะใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้า ลักษณะกลยุทธ์ด้านฉลากแบบนี้ใช้กันแพร่หลายในต่างประเทศ เช่น เยอรมันได้ใช้ "Blue, Angel" เป็นสัญลักษณ์ในแคนาดา ญี่ปุ่นก็ได้จัดให้มีฉลากสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมด้วยสำหรับในประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายบังคับ และเป็นเรื่องใหม่ซึ่งมีสัญลักษณ์ฉลากเขียว แต่ในอนาคตถ้าผู้บริโภค ตระหนักและให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าที่ช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วิธีนี้ก็ น่าจะได้รับความสนใจ จากธุรกิจมากขึ้น